

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді

Хмельницький обласний еколого-натуралістичний
центр учнівської молоді

IV Всеукраїнський збір учасників
екологічних експедицій, походів та
польових практик на базі Національного
природного парку „Подільські Товтри”
6-8 липня 2010 року

Хмельницький – Кам'янець-Подільський, 2010

Програма збору

Дата і час проведення	Перелік, порядок та місце проведення заходів
06 липня	<i>Перший день (вівторок)</i>
08.00-12.00	Заїзд учасників Всеукраїнського збору в місто Кам'янець-Подільський, реєстрація в центральному корпусі Кам'янець-Подільського національного університету та розміщення їх в гуртожитку студентського містечка К-ПНУ та гуртожитку міської школи-інтернату I-II ст. № 2
12.00-13.00 12.30-13.00	Пленарне засідання в актовій залі К-ПНУ: - Привітання учасників заходу (ректор К-ПНУ Завальнюк О.М., начальник управління освіти і науки Хмельницької ОДА Жолобок Н.В., начальник Кам'янець-Подільського міського управління освіти Тюрін В.П.). - „НПП „Подільські Товтри”, як унікальний природоохоронний об’єкт” (Любінська Л. Г., старший науковий співробітник НПП „Подільські Товтри”);
13.00-14.00	Обід (їдальня К-ПНУ).
14.00-18.00	1. Екологічна екскурсія: „Природні цінності міста Кам’янця -Подільського” (Ботанічний сад – Дендропарк - Смотрицький каньйон - науково-екологічний центр НПП „Подільські Товтри”) (К-ПНУ, НПП).
18.00-19.30	Вечеря (їдальня К-ПНУ)
19.30-21.30	Вечірня програма відпочинку та знайомств „ Розпрягайте хлопці коні...”: Вечірня зустріч і знайомства (міні-концерт, представлення обласних команд – учасників збору (НЕНЦУМ, ХОЕНЦУМ, К-Под. міськупро).
22.00	Відбій та сон.
07 липня	<i>Другий день (середа)</i>
08.30-09.00	Сніданок (їдальня К-ПНУ).
09.00-12.30	1. Екологічна автобусна екскурсія в урочище "Суржинецький яр" Практичні завдання: "Дослідження орнітофауни урочища (К-ПНУ, НПП)" "Біомоніторинг води" (НПП) "Лісовий фітоценоз" (Інститут ботаніки, К-ПНУ)

12.30-13.30	Обід (оздоровча база „Пілігрим” в селі Суржинці Кам’янець-Подільського району).
13.30-17.20 17.40-19.00	2. Екологічна автобусна екскурсія до водно-болотного угіддя „Бакотська затока” (К-ПНУ). Практичні завдання: "Китайгородське відслонення – еталон силурійських відкладів" (Інститут геології, К-ПНУ). - „Вивчення денних метеликів степових ценозів” (Інститут зоології, К-ПНУ); - „Популяційні дослідження рідкісних рослин” (Інститут ботаніки, К-ПНУ); - „Геоботанічні дослідження” (Інститут ботаніки, К-ПНУ) 3. Шкільний еколого-освітній осередок науково-дослідницької та освітньої роботи. (Староушицька СЗОШ I-III ст.)
19.00-21.00	Вечеря. Вечір відпочинку та екодискотека (Староушицька СЗОШ, К - Под. райво).
21.00	Від’їзд до міста Кам’янца-Подільського.
22.00	Відбій.
08 липня	<i>Третій день (четвер)</i>
08.30-09.00	Сніданок (їдальня К-ПНУ).
09.00-14.00	1. Еколого-краєзнавча екскурсія територією Подільських Товтр: -„Вербецькі Товтри”; -„Кармелюкова гора” (К-ПНУ). 2. Практичні роботи: - „Флористичні дослідження: рідкісні та інвазійні види”. (Інститут ботаніки, К-ПНУ); - „Хімічна індикація водного середовища ріки Мукша”(НПП); - „Геолого-географічні особливості Подільських Товтр” (Інститут географії, Інститут геології, К-ПНУ).
14.00-15.00	Обід (їдальня К-ПНУ).
15.00-16.30	- „Формування екологічної свідомості і культури учнівської молоді в Кам’янець-Подільському міському ЕНЦУМ”. (МЕНЦУМ).
16.30-17.30	Підведення підсумків збору (актовий зал К-ПНУ).
18.00-19.00	Вечеря (їдальня К-ПНУ). Від’їзд учасників.

Учасники збору:

юні натуралісти із загальноосвітніх і позашкільних закладів з 17 областей України (Вінницької, Донецької, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської), провідні науковці - біологи з Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка, НПП „Подільські Товтри” та Польщі.

Відкриття збору

Пленарне засідання заходу урочисто проводилось в актовій залі Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

З побажаннями плідної праці та гарного відпочинку до учасників збору звернулись:

- ректор Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка О.М. Завальнюк;
- в.о. начальника обласного управління освіти і науки Хмельницької ОДА О.Ф. Попик;
- заступник Кам'янець-Подільського міського голови М.А. Нечай;
- директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, доктор педагогічних наук, професор В.В. Вербицький;
- в.о. начальника Кам'янець-Подільського районного відділу освіти О.С. Сендзюк;
- заступник начальника Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Хмельницькій області Р.Г. Білик;
- заступник директора з наукової роботи Національного природного парку "Подільські Товтри" О.П. Кучинська;
- старший науковий співробітник Національного природного парку „Подільські Товтри”, доцент кафедри біології та методики викладання Кам'янець-Подільського національного університету Л.Г. Любінська.

Пленарне засідання

Учасники збору мандрували еколого-пізнавальними стежинами Національного природного парку "Подільські Товтри", відвідали заповідні об'єкти:

- ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Княжпільський";
- ботанічний заказник місцевого значення „Мукшанський” – вапнякові схили річки Мукша, де зростають рідкісні степові види рослин.

Ландшафтний заказник "Кармелюкова гора", на вершині якого – стоянка древньої людини. У ХІХ ст. печера була схованкою народного месника Устима Кармелюка

Водно-болотне угіддя міжнародного значення "Бакотська затока", що охороняється згідно з Рамсарською конвенцією, де залишився природний свідок – „Біла гора”, посеред якої є залишки скельного Свято-Михайлівського монастиря кінця XI - початку XII ст.

Ботанічний заказник загальнодержавного значення "Вербецькі Товтри", де юні дослідники природи побачили унікальну степову флору та мальовничі атоли.

Китайгородське відслонення – всесвітньовідомий еталонний розріз силурійських відкладів

Смотрицький каньйон – мальовничий витвір природи, на вертикальних стінах якого віддзеркалення історії силуру.

Біохімічний аналіз води річки Тернава

Юні дослідники природи ознайомились з методами проведення наукових досліджень на природно-заповідних територіях, де вони ретельно рідкісні види досліджували, лісові та водні екосистеми описували, вік гірських порід дізнавались і визначали хімічний рівень забруднення води та проводили біоіндикацію річок.

Біомоніторинг водного середовища річки Мукша

КАКОВА Е ВИДЕЛНАТА КЛОСА ВОДИ ЗА НАПРЕДОКОВЕНТОС

Наименование индикатора	Свойства воды	Степень загрязнения			
		1	2	3	4
1. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
2. Запах	Чистая вода	1	2	3	4
3. Цвет	Чистая вода	1	2	3	4
4. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
5. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
6. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
7. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
8. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
9. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4
10. Наличие индикаторов	Чистая вода	1	2	3	4

ТЪЛАНЦИ - ИНДИКАТОРИ СТАНУ ВОДОМ

Озеленили
 водоненци блат
 личинки водоненци
 личинки водоненци

Веселили
 личинки водоненци
 личинки водоненци

Волококришки
 личинки водоненци
 личинки водоненци

Ханшени
 личинки водоненци
 личинки водоненци

© ИЕКО, Екологичен клуб "Орбис"
 Д. Търн, Т. Върбан

Вивчення денних метеликів степових ценозів

Об'єкти геоботанічних досліджень

Дністровське
водосховище

річка Тернава

Дослідження орнітофауни урочища „Суржинецький яр”

Вивчення лісового фітоценозу в Суржинецькому яру

Ознайомлення з роботою юних дослідників природи Староушицької СЗОШ І-ІІІ ст. екологічного напрямку

Учасники збору святкували свято Івана Купала і танцювали старовинний селянський танець села Бакота, затопленого Дністром

відповідною природознавчою літературою, наочними посібниками, всім навчальним обладнанням та приладдям, необхідним для дослідницької роботи і, під керівництвом науковців, провели ретельне вивчення й наукові дослідження рослинного і тваринного світу Національного природного парку „Подільські Товтри” та прилеглих природоохоронних територій Подністров’я. Юні екологи познайомились з пам’ятками природи, історії і культури Хмельниччини, прозвітували про власну еколого-натуралістичну діяльність та обмінялись досвідом дослідницької роботи, набутим ними під час екологічних експедицій, походів і польових

Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

*Той, хто любить паростки кленові,
Хто діброви молоді ростить,
Сам достоен людської любові,
Бо живе й працює для
століть*

Павло

Тичина

29025, м. Хмельницький, пров. Шкільний, 8
Тел. 55-14-49, 55-12-14, www.hoencum.km.ua
E-mail: hoencum@ic.km.ua hoencum@ukr.net